

Programma voor collega's in opleiding 3^e jaars

Voltijd traject Academische Opleidingschool Midden Brabant

**Oog voor elke leerling
(APV 12 en 13)**

Versie 20 juni 2018

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding.....	4
1. Academische Opleidingsschool Midden Brabant	4
Rolverdeling binnen het werkplekleren	5
Lijst met afkortingen:	5
2. Visie.....	6
3. Didactisch concept.....	7
4. Doelen en inhoud	7
Voorkennis	7
Onderwijsdoelen.....	7
5. Werkwijze en organisatie	7
Kennis.....	7
Vaardigheden	8
Professionele aanwezigheid als onderdeel van een professionele houding	Fout! Bladwijzer
niet gedefinieerd.	
Doelen en tijdsplan stage.....	9
6. Toetsing en evaluatie.....	11
7. Leerwerktafen.....	11
Portfolio.....	16
8. Literatuur en leermiddelen.....	17
9. Bijlagen	18
Bijlage 1: Rubrics	19
Bijlage 2 Peerfeedback.....	26
Bijlage 3 Lakmoestest onderzoeksvraag.....	27
Bijlage 4 Doel programma jaar 3.....	28

Voorwoord

Beste Collega in Opleiding (CIO),

Wij heten je van harte welkom op onze school, die deel uitmaakt van de Academische Opleidingsschool Midden Brabant (AOS-MB).

In deze handleiding vind je de opzet van derdejaars AOS-MB stage en de bijbehorende opdrachten en praktische informatie.

De belangrijkste doelen van AOS-scholen zijn theorie en praktijk zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen en docenten (in opleiding) te stimuleren tot een onderzoekende houding. De praktijk van de school waar je stage loopt kan leiden tot specifieke leervragen. Scholen zijn immers verschillend. Maak gebruik van de rijke leeromgeving die de school biedt.

Het bieden van onderwijs op maat, dat aansluit bij het niveau en de talenten van een leerling, wordt steeds belangrijker binnen het voortgezet onderwijs (VO-raad, 2017). Steeds meer scholen willen hun onderwijs (verder) inrichten op de individuele behoeften van leerlingen en technologische ontwikkelingen stellen hen hier ook steeds beter toe in staat. Ook vanuit de politiek en de maatschappij wordt steeds nadrukkelijker gevraagd om onderwijs op maat aan te bieden en de leerling met zijn of haar (leer)kenmerken centraal te stellen. Maatwerk is daarmee een belangrijke voorwaarde voor de optimale talentontwikkeling van leerlingen.

Binnen dit programma gaan we aan de slag met leren op maat.

Termen als adaptief onderwijs, persoonlijke leerroutes, differentiëren en personaliseren, loopbaanbegeleiding en passend onderwijs, zullen hierbij aan de orde komen.

In alle gevallen gaat het erom dat de docenten er in slagen hun onderwijs en alle activiteiten die daarmee samenhangen af te stemmen op de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen.

Wij wensen je een bijzonder leuke en vooral leerzame stage toe!
Het opleidingsteam van de AOS-MB.

AOS T:

Harrie Mutsaers mutsaers.h@2college.nl

Huub Schooneveld Schooneveld.H@2college.nl

AOS DB:

Yvonne Herrings y.herrings@rodenborch.nl

Inleiding

1. Academische Opleidingsschool Midden Brabant

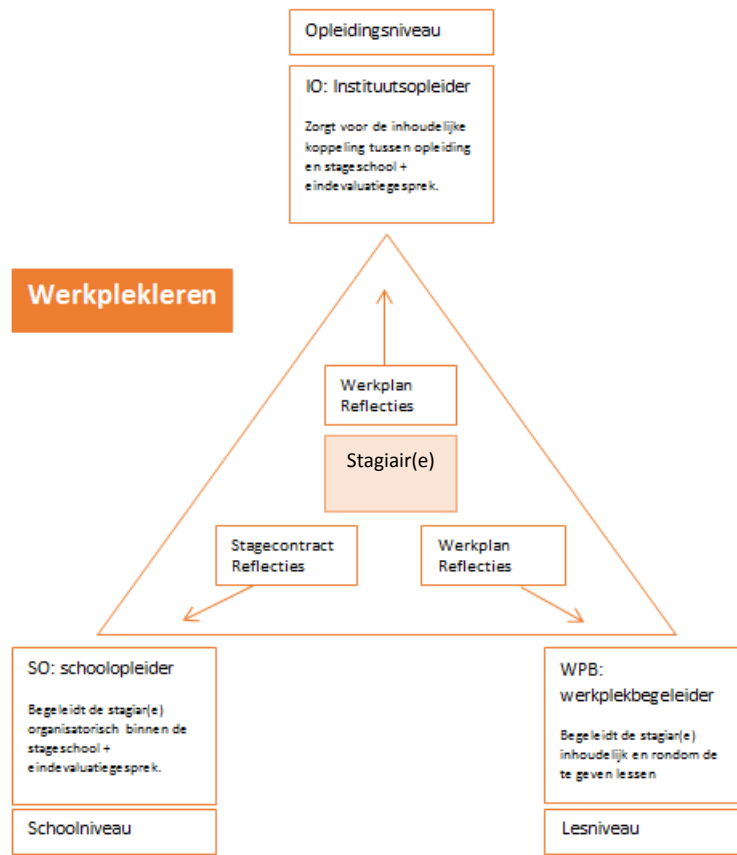
Als AOS-MB student kom je een aantal keren centraal bijeen met studenten van andere AOS-MB scholen (zie hiervoor het tijdpad stage).

Het AOS-MB– team heeft een tiental speerpunten geformuleerd. We willen als AOS-MB op deze manier het opleiden in de school een eigen gezicht geven.

Speerpunten AOS-MB:

1. AOS-MB neemt de dagelijkse onderwijspraktijk als uitgangspunt voor leren.
2. AOS-MB wil studenten begeleiden, maar meer nog opleiden.
3. AOS-MB verbindt het leren vanuit de onderwijspraktijk aan theoretische concepten.
4. AOS-MB experimenteert met en reflecteert op 'elementaire onderwijsactiviteiten'.
5. AOS-MB streeft naar een doorlopende leerlijn.
6. AOS-MB kijkt naar de (vak)didactiek op FLOT en sluit aan bij het APV-programma.
7. AOS-MB bevordert een onderzoekende leerhouding van studenten.
8. AOS-MB wil ruimte bieden aan die studenten die een onderzoekende houding aannemen.
9. AOS-MB sluit direct aan bij de leeruitkomsten Professioneel Handelen van FLOT.
10. AOS-MB wordt vorm gegeven door SO's (schoolopleiders), WPB (werkplekbegeleider) en IO's (instituuopleider), die in de dagelijkse onderwijspraktijk werken.

Rolverdeling binnen het werkpleklers

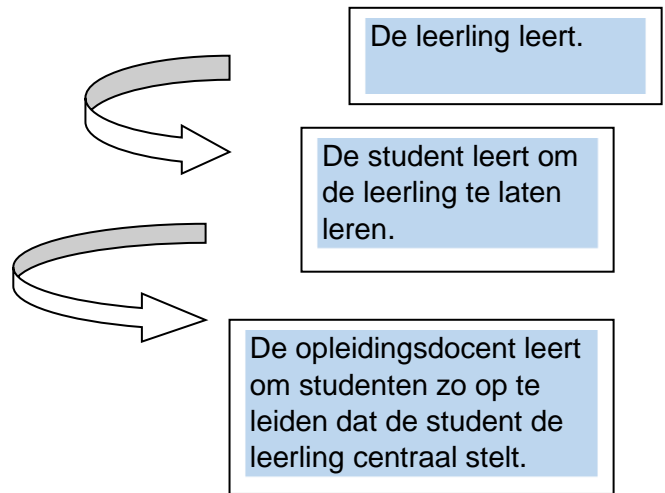
De WPB geeft op de evaluatieformulieren zijn of haar beoordeling en noteert een voorlopig cijfer voor de stage. Tijdens het eindgesprek (al dan niet in aanwezigheid van de SO) wordt het definitieve eindcijfer bepaald. Er zijn altijd twee personen ter beoordeling. De IO is eindverantwoordelijke.

Lijst met afkortingen:

FLOT	Fontys Lerarenopleiding Tilburg	WPB	Werkplekbegeleider
SO	Schoolopleider	IO	Instituutsopleider
OP	Onderwijsgevend personeel	SLB	Schoolloopbaanbegeleider
VT	voltijd	DT	deeltijd
LIO	leraar in opleiding	SAS+	stage aanmeldsysteem
H.A.V.O.	hoger algemeen voorgezet onderwijs	CIO	collega in opleiding
O.M.O.	Ons Middelbaar Onderwijs	P.T.A.	programma toetsing en afsluiting
V.M.B.O	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	V.W.O	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
O.O.P	Onderwijsondersteunend personeel	V.O.G	Verklaring omtrent Gedrag

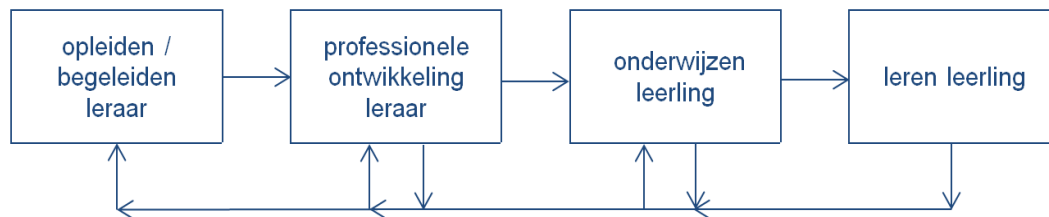
2. Visie

In de visie staat het leren van de leerling centraal. Het gaat hierbij om leren in de betekenis van kennisverwerving én vorming (Bildung). De focus bij het opleiden van de leraar ligt op het onderwijsleerproces. Immers de leeractiviteiten en de leerresultaten van de leerling (= het leren) leveren informatie op over de vraag of door de leraar (in opleiding) een effectieve uitvoering aan de les en de instructie (= het onderwijzen van de leerling) is gegeven. Hierdoor leert de leraar in opleiding, waardoor vervolgens de lerarenopleiders leren om de aankomende leraren zo goed mogelijk op te leiden in het centraal stellen van het leren van de leerling.

Met behulp van het zogenaamde cascademodel wordt deze visie nader uitgewerkt. Het onderstaande model geeft de wisselwerking weer tussen het leren van de leerling, het onderwijzen van de leerling, het leren van de leraar en het opleiden van de leraar.

Model: het leren van de leerling centraal

Figuur 1: bron: " Beter leren door leiderschap", inaugurale rede J. Imants, januari 2010.

Dit model ondersteunt het inzicht dat voor een goede professionele ontwikkeling van de aankomende leraar een voortdurende interactie nodig is tussen praktijk en theorie. Het is belangrijk dat er een brede waaier aan opleiding en begeleiding voorhanden is op de werkplek zelf, zodat de authentieke leeromgeving optimaal kan worden benut en ingezet.

Goed opleiden en begeleiden van aankomende leraren komt derhalve het best tot stand in een samenwerkingsverband tussen de lerarenopleidingen en de scholen, met andere woorden, binnen een AOS. Voor een goede, professionele ontwikkeling is het tevens belangrijk dat het doen van onderzoek deel uitmaakt van de opleiding tot leraar. Het zelf doen van onderzoek is immers essentieel voor het evalueren en bijstellen van het eigen professionele handelen en draagt daardoor bij aan het versterken van het reflectieve vermogen. Zelf onderzoek doen vergroot de kans dat de leraar wetenschappelijke inzichten betreft bij het onderwijsleerproces en zijn 'practical wisdom' kan expliciteren.

3. Didactisch concept

Het didactisch concept voor zowel de tweede- als de eerstegraads opleiding vloeit voort uit de visie die is vastgelegd in de aanvraagdossiers en de samenwerkingsovereenkomsten waarmee alle partners hebben ingestemd. Het cascademodel wordt gehanteerd als didactisch principe (zie schema in 5.1) van waaruit het didactisch concept 'praktijk – theorie – praktijk' is afgeleid. Hiermee kan het leren door de student 'just-in-time' plaatsvinden. De lespraktijk is steeds uitgangspunt voor het leren: de lespraktijk roept leervragen op - leervragen leiden tot verdieping en verbreding van de theorie - de verdiepte en verbrede theoretische kennis wordt weer toegepast in de lespraktijk (school-based opleiden).

Kennis uit de ene context past echter niet altijd in de andere. Daarom is met ingang van het schooljaar 2014-2015 aan de interactie tussen praktijk en theorie het begrip 'transformatie' toegevoegd. Transformatie betekent dat in een dialoog tussen praktijk en theorie zowel de praktijk als de theorie verandert (zie lectorale rede van Dr. Bob Koster 'Veranderde perspectieven' 2013).

4. Doelen en inhoud

De module-inhoud richt zich op de bekwaamheidseisen van professioneel handelen (zie portal stage FLOT) en op de Generieke Kennisbasis.

Onderstaande nummering verwijst naar de 'Generieke Kennisbasis; tweedegraads lerarenopleiding' (uitgegeven door HBO-raad, vereniging van hogescholen).

Voorkennis

Tijdens dit programma wordt teruggegrepen op de kennis die de student in voorgaande jaren heeft eigengemaakt. Thema's worden herhaald en verdiept vanuit de praktijk op de praktijk gericht.

Onderwijsdoelen

De doelen waaraan je in dit programma aan werkt zijn weergegeven in bijlage 3.

5. Werkwijze en organisatie

Om je werk goed te doen moet iemand beschikken over competenties. Dat geldt voor de politiemans die er op uit wordt gestuurd om een opstootje in een café te sussen, voor de marktkoopman die zijn waren staat aan te prijzen op de markt en ook voor de leraar die een klas moet bedienen.

Een competentie van iemand is de manier waarop iemand zijn **kennis, vaardigheden** en **houding** gebruikt om zijn werk effectief en met succes te kunnen doen.

Tijdens je stage moeten deze drie elementen van een competentie dan ook worden ingezet en beoordeeld. Tijdens je stage is het de bedoeling dat je kunt laten zien in kennis, vaardigheden en houding te zijn gegroeid in je rol van aankomende leraar. Hieronder is beschreven hoe dit is vormgegeven binnen de AOS-MB.

Kennis

Binnen de APV (Algemeen Professionele Vorming) werkt de AOS – student de modulen APV-12 en 13 'Oog voor elke leerling' uit op de stagescholen.

De kennis wordt in de AOS-MB-themabijeenkomsten aan de orde gesteld (zie tijdspad stage en AOS-MB overzicht). Daarbij is het steeds de bedoeling dat de theoretische kennis antwoord gaat geven op de vragen en probleemsituaties die jullie in je stage tegenkomen en zelf aandragen.

De nieuwe kennis die je gaat leren willen wij direct koppelen aan de opgedane stage-ervaringen. Kennis moet aansluiten bij datgene waar je op dat moment mee bezig bent. Dan komt kennis het best tot zijn recht en blijft het beter bewaard in het langetermijngeheugen. De omgekeerde weg noemen wij dat. Eerst in de onderwijspraktijk observeren en werken. Daarna de ervaringen koppelen aan de theoretische concepten.

Bij de kennisoverdracht in themabijeenkomsten willen wij jullie een actieve rol geven. Wat dat in de praktijk betekent zullen wij jullie t.z.t. duidelijk maken. In dit programma staan in hoofdstuk 7 de leerwerktaken die je gaat uitvoeren.

Vaardigheden

Om aan je competenties te kunnen werken zijn vaardigheden onmisbaar. Ieder beroep heeft algemene vaardigheden (samenwerken, communiceren, presenteren e.d.) en meer beroeps specifieke vaardigheden. Zo is het belangrijk om bij de start van je stage o.a. het 'Handboek voor leraren' goed door te nemen en daarnaast een planning te maken: wanneer doe ik wat, met wie en waar? Wat moet ik regelen? Wat moet ik voorbereiden?

Enkele belangrijke vaardigheden, die gelden in het onderwijs, heb je in de aanloop naar deze stage al op de opleiding geleerd en uitgeprobeerd. Zo gaan wij er vanuit dat je bij binnenkomst kennis hebt van het op SMART-wijze formuleren van persoonlijke leerdoelen, dat je kunt werken met het DA-model (Model Didactische Analyse - van Gelder) alsook met de SBL-competenties c.q. competentiekaarten. Eerder heb je al gestoeid met het geven en ontvangen van feedback.

De onderstaande vaardigheden willen wij in deze stage heel expliciet aan bod laten komen:

- leervragen formuleren.
- gericht observeren.
- planningsvaardigheden.
- elkaar feedback geven.
- onderzoeksvaardigheden
- reflecteren.

Als jij jezelf bepaalde vaardigheden goed hebt aangeleerd heb je als groot voordeel dat je deze nog lange tijd in je onderwijspraktijk kunt gebruiken. Jong geleerd is oud gedaan.

De volgorde van de onderzoeksvaardigheden is niet willekeurig:

1. Stel concrete doelen	<i>Leervragen formuleren</i>
2. Onderneem acties en verzamel bewijslast.	<i>Observeren, plannen</i>
3. Leer feedback te geven en te ontvangen.	<i>Feedback uitwisselen</i>
4. Koppel je acties aan de competenties.	<i>Reflecteren</i>
5. Analyseer je sterke en minder sterke punten.	<i>Professionaliseren</i>

Professionele aanwezigheid als onderdeel van een professionele houding

We verwachten aanwezigheid en actieve participatie van studenten bij alle bijeenkomsten. Leren van en met elkaar staat hierbij centraal. Als dit onverhoopt problemen oplevert neemt de student het initiatief om dit met het opleidingsteam te bespreken.

Doelen en tijdspad stage

Datum en tijd	Waar moet ik zijn?	Activiteit	Doelstellingen
Wanneer er geen themabijeenkomst is ingepland word je verwacht voor een werkbijeenkomst op je eigen stageschool.			
30-08-2018	Wordt via de mail gecommuniceerd.	Themabijeenkomst 1	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten kennen elkaar • Studenten hebben zicht op het programma en de bijbehorende deadlines • Studenten kunnen een beschrijving geven van de uitwerking van passend onderwijs binnen hun eigen school • De studenten zijn op de hoogte van ervaringen van medestudenten
20-09-2018		Themabijeenkomst 2	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten kunnen op professionele wijze een gesprek aangaan met een collega (WPB) • Studenten kunnen op oplossingsgerichte wijze het gesprek aangaan met een leerling • Studenten kunnen zonder oordeel observeren • Studenten maken een afgewogen keuze voor een thema/onderwerp
11-10-2018		Themabijeenkomst 3	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten kunnen de zorgstructuur van de school koppelen aan thema • Studenten kunnen de behoefte van leerlingen koppelen aan het thema • Studenten kunnen gericht observeren • Studenten stellen een stellen plan van aanpak samen • Studenten kunnen hiervoor juiste literatuur vinden en met elkaar delen

			<ul style="list-style-type: none"> • De student formuleert een passende onderzoeksvraag a.d.h.v. de lakmoesproef (zie bijlage ...)
22-11-2018		Themabijeenkomst 4	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten maken lessen/ activiteitenreeks maken passend bij het gekozen thema • Studenten kunnen omgaan met feedback • Studenten kunnen reflecteren (zie rubric)
13-12-2018		Themabijeenkomst 5	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten kunnen hun product en het proces er naar toe presenteren • Studenten kunnen omgaan met feedback • Studenten kunnen reflecteren (zie rubric)
10-01-2019		Themabijeenkomst 6	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten hebben een eigen visie gevormd op LOB • Studenten weten theorie aan praktijk te koppelen • Studenten kunnen theorie aan praktijk en eigen achtergrond koppelen • Studenten kunnen reflecteren (zie rubric)

6. Toetsing, evaluatie en inleverdata

De toetsing van het AOS-MB programma jaar 2018-2019 bestaat uit:

1. Beoordeling Professioneel Handelen (stage) – zie hiervoor de procedure op de Portal.
2. APV onderdelen binnen de AOS – zie hiervoor de rubric van APV 12 en 13 in bijlage 1.

Voorwaardelijk voor het kunnen toekennen van een cijfer voor APV 12 en 13 is:

- De student heeft voldaan aan de professionele aanwezigheid tijdens de thema bijeenkomsten.
- De student heeft voldaan aan de professionele aanwezigheid tijdens intervisiebijeenkomsten.
- De student levert een actieve bijdrage in de groep
- Geeft blijk van een lerende houding en draagt bij aan het van en met elkaar leren
- De student verbindt praktijkervaring met theorie en reflecteert hierop

Inleverdeadlines

	1 ^e deadline	2 ^e deadline
LWT 1 t/m 5	14-11-2018	18-01-2019
LWT 6 t/m 10	18-01-2019	18-04-2019

7. Leerwerktaken

Je werkt aan de volgende leerwerktaken. De leerwerktaken die je maakt kun je gebruiken voor je dossier voor APV 12 en 13 en voor je stageportfolio:

Leerwerktaak / leeractiviteit	1: De zorgstructuur en LOB.
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Zorgstructuur en LOB van de stagescholen in kaart brengen. Beschrijving kunnen geven van passend onderwijs binnen de eigen stage school. Uitwisselen van bevindingen.
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	Breng de zorgstructuur en de manier waarop LOB is ingericht van je eigen school in beeld. Maak er een of meerdere organogrammen van en check deze bij de zorgcoördinator/je wpb/schoolopleider of nog anderen in jouw school die hier kijk op hebben (de decaan bv). Beschrijf kort de taak van iedere functionaris die in deze structuur een rol speelt. Beschrijf in het kort wat passend onderwijs is en geef aan wat je hierover terugziet in de zorgstructuur/inrichting LOB van jouw stageschool.
Product	Presentatie en verslag.

Leerwerktaak / leeractiviteit	2: Observeren
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Zonder oordeel leren observeren. Oefenen gespreksvoering collega (wpb) Oefenen oplossingsgerichte gespreksvoering leerling

<p>Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit</p>	<p>Kies één klas waar je les aan geeft op je huidige stageschool.</p> <p>A Observatie 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke 5 leerlingen uit deze klas vallen jou op? - Leg uit waarom deze leerlingen opvallen. - Hoe reageren klasgenoten op deze leerling? - Hoe reageert de docent? <p>Beschrijf zo concreet mogelijk aan de hand van waarneembaar gedrag waarom deze leerlingen jou opvallen. Probeer daarbij zo objectief mogelijk te zijn. Beschrijf wat je ziet en hoort zonder dat in te kleuren.</p> <p>B Observatie 2:</p> <p>Observeer deze klas nog eens. Kies nu drie leerlingen uit van de vijf die je al geobserveerd hebt. Let op in je observatie op het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat lukt deze leerlingen al goed? - Wat doen ze goed? - Vragen deze leerlingen om hulp? Hoe? <p>Beschrijf zo concreet en objectief mogelijk je observaties. Vergelijk deze observatie met de vorige en geef weer wat je daarin opvalt.</p> <p>C Ga met een van de geobserveerde leerlingen in gesprek en stel de volgende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat lukt deze je goed in de les? - Wat vind je het leukste van het vak? - Waar ben je trots op? - Wat wil je graag leren? - Hoe ga je dat voor elkaar krijgen? - Wie kan je daarbij helpen? - Wat is het kleinste stapje dat je nu vandaag al zou kunnen zetten om dat doel te bereiken? <p>D Gesprek mentor</p> <p>Organiseer een gesprek met de mentor van deze klas. Bespreek welke leerlingen jou zijn gevallen en waarom. Deel je bevindingen. Schrijf een conclusie naar aanleiding van bovenstaande activiteiten (zoals observeren, gesprekje en overleg met de mentor). Richtvragen hierbij kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat heb je gezien? - Wat heb je niet gezien? - Wat is het verschil tussen jouw kijk en die van mentor? - Wat zegt dit over jouw kijk op leerlingen of die van de mentor? - Welke nieuwe vragen heeft deze verkenning bij je opgeroepen? - Welke observatiemethode spreekt jou het meest aan en waarom?
<p>Product</p>	<p>Verslag.</p>

<p>Leerwerktaak / leeractiviteit</p>	<p>3: Thema/onderwerp</p>
--	----------------------------------

Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Komen tot een afgewogen keuze voor een thema/onderwerp. Formuleren onderzoeksvraag.
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	<p>Vanuit je observaties en gesprekken heb je waarschijnlijk een idee gekregen waar jouw interesse ligt. Ook buiten deze specifieke observaties kun je belangstelling hebben gekregen voor een thema of onderwerp dat jouw interesseert. Het gaat dan om een thema dat past binnen het omgaan met verschillen, passend onderwijs.</p> <p>Je gaat een thema kiezen om nader uit te werken. Dat kan een thema zijn rondom ontwikkelings-, leer of gedragsproblemen. Maar omgaan met verschillen kun je breder zien. Leerlingen verschillen op meerdere gebieden, cultureel gezien, levensbeschouwelijk gezien, een leerling kan speciale behoeften of talenten hebben.</p> <p>Je keuze leg je eerst voor aan je wpb en so. Zij bespreken met jou of het thema/onderwerp haalbaar is en past binnen de context van je school zij geven een go of no-go. Formuleer rondom het door jouw gekozen thema een onderzoeksvraag, je wpb en/of so ondertekent dit. Motiveer je themakeuze.</p>
Product	Een onderzoeksvraag.

Leerwerktaak / leeractiviteit	4: Gesprekken voeren.
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	<p>Oefenen gespreksvoering.</p> <p>Zorgstructuur van de school koppelen aan thema.</p> <p>Onderwijsbehoefte leerling koppelen aan thema.</p> <p>LOB gesprek voeren</p>
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	<p>Gesprek 1: Ga in gesprek met een deskundige uit de zorgstructuur van je school, die jou verder kan helpen met de uitwerking van jouw thema/onderwerp. Bereid het gesprek voor met behulp van literatuur en neem gesprek op. Maak kort verslag van het gesprek.</p> <p>Gesprek 2: Ga in gesprek met 1 of meerdere leerlingen. Wat zegt de leerling/leerlingen van het door jou gekozen thema/onderwerp? Ga in gesprek met een leerling/leerlingen in relatie tot jouw onderwerp/thema. Probeer te weten te komen wat deze leerling(en) nodig heeft van jou als docent om goed te kunnen functioneren en leg dit vast in een kort verslag.</p> <p>Gesprek 3: Voer een loopbaangesprek met 1 of meerdere leerlingen.</p>
Product	verslagen

Leerwerktaak / leeractiviteit	5: Observeren en plan van aanpak.
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Gericht observeren. Samenstellen plan van aanpak. Juiste literatuur vinden
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	Je volgt een dag lang een klas waar je veel mee te maken hebt en waarin je ook zelf aan de slag kunt met het uitvoeren van opdrachten. Je volgt deze klas gedurende een gehele dag (inclusief een pauze) en observeert de leerlingen bij de verschillende docenten aan de hand van het eigen thema. Hierdoor krijg je een goed beeld van hoe dit thema speelt in de groep en hoe verschillende docenten met dit thema omgaan. Maak hiervan een verslag. Op basis hiervan ga je een plan van aanpak maken waarin je beschrijft hoe je activiteiten/of lessen gaat inzetten om je onderzoeksvraag te beantwoorden. Beschrijf die activiteiten in termen van concreet gedrag. Onderbouw je plan van aanpak met literatuur en beschrijf waarom je plan past binnen de context van de school. Geef aan hoe de leerling er beter van wordt.
Product	Plan van aanpak met onderbouwing Observatieverslag

Leerwerktaak / leeractiviteit	6: Lessen of activiteiten en het thema.
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Lessen/ activiteitenreeks maken
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	Je plan van aanpak is de basis voor een lessen of activiteitenreeks. Je laat zien hoe je in je voorbereiding rekening gehouden hebt met je thema van je onderzoeksvraag. Maak meerdere opnames van deze lessen of activiteiten. Deze heb je nodig bij de eindpresentatie (zie opdracht 7) Schrijf over de uitvoering van deze lessen een reflectie.
Product	Lesvoorbereidings-formulieren, beeldverslag en reflectieverslag

Leerwerktaak / leeractiviteit	7: Presentatie
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Presenteren Omgaan met feedback Reflecteren
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	Presenteer drie videofragmenten die je hebt gemaakt tijdens het uitvoeren van de lessen / activiteiten die je in opdracht 6 hebt ontwikkeld. Van deze opnames selecteer je een moment waarop je trots bent, een moment waarvan je vond dat het beter kon en een moment waardoor je, om wat voor reden dan ook verrast was. Daarnaast besteed je in de presentatie aandacht aan: Feedback van een medestudent

	Feedback van de wpb Feedback van derden (andere professionals, leerlingen, etc) Eigen reflectie Visie op het gekozen thema
Product	presentatie

Leerwerktaak / leeractiviteit	8: Visie op LOB
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Visievorming op LOB. Koppelen theorie aan praktijk.
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	LOB wordt op verschillende scholen op een andere manier vorm gegeven. Maak een keuze uit de aanbevolen literatuur/websites en gebruik dit om een eigen visie op LOB te beschrijven. Je doet dit in minimaal 300 en maximaal 500 woorden. Betrek hierbij je vak. De volgende vragen kunnen hierbij behulpzaam zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Wat vind jij essentieel voor een goed LOB programma? - Wat doet de lesmethode van jouw vak aan LOB? - Hoe zouden loopbaancompetenties bij leerlingen ontwikkeld kunnen worden? - Wat zou jij willen toevoegen aan LOB en waarom? - Hoe past dit bij de schoolcontext?
Product	Visiedocument. Koppelen theorie en praktijk.

Leerwerktaak / leeractiviteit	9: LOB Leerbiografie
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Theorie aan praktijk en eigen achtergrond koppelen. Reflecteren.
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	A Zoek in de theorie wat een leerbiografie is. Beschrijf hoe het werkt en geef aan welk doel het dient. B Maak een eigen leerbiografie over het onderdeel LOB.
Product	Pitch/presentatie (max. 5 minuten)

Leerwerktaak / leeractiviteit	10: reflectie
Doel leerwerktaak / leeractiviteit	Reflecteren
Beschrijving leerwerktaak / leeractiviteit	Naar aanleiding van alle leerwerktaaken schrijf je een reflectie over wat je geleerd hebt, kijk in de rubric van APV 13 naar de voorwaarden voor deze reflectie.
Product	Verslag.

Portfolio

Jullie gaan een portfolio maken. Natuurlijk kun je veel informatie vinden over wat een portfolio is, hoe je dat kunt maken en waartoe het dient, zie hiervoor de richtlijnen op de portal (FLOT).

In je stageportfolio neem je de volgende richtlijnen mee.

- Je portfolio is een document dat zowel digitaal als op papier aangeleverd kan worden. Indien niet digitaal, is je portfolio ingebonden in een mapje of anderszins.
- Je portfolio heeft een voorpagina met daarop persoons- en studiegegevens, gegevens stageschool en namen van de betrokken begeleiders.
- Je portfolio begint met een inhoudsopgave met pagina-aanduiding. Daarna is er plaats voor het voorwoord. Je nummert de pagina's.
- Het portfolio bevat sowieso je CV, een stage-overeenkomst, een beeld van je stageschool, het werkplan, je tweewekelijkse reflecties, een sterke- zwakte- analyse, je tussen- en je eindevaluatie. Om de inhoud authentiek te maken is het aan te raden ook foto's toe te voegen, de namen van lokalen en leerlingen te noemen en al je bewijslast van datum en naam te voorzien. Let op de vertrouwelijkheid i.v.m. privacy van anderen.
- De zeven competenties van de competentiekaart van FLOT zijn de titel van de zeven hoofdstukken die je gaat vullen. Om een hoofdstuk op te bouwen, volg je telkens deze vaste structuur van vragen, die je dan als paragraaf als volgt nummert:
paragraaf 1.1.: Wat is volgens mij 'interpersoonlijk competent zijn?'
paragraaf 1.2.: Welke leervragen die ik had en heb, hebben daar volgens mij mee te maken? enz. Hoe heb ik tijdens mijn periode op school en daarbuiten gewerkt aan deze competentie?
Hoe kan ik dat bewijzen? In deze deelparagraaf verzamel je jouw bewijzen.¹ (Geef bij de competentie ook aan waar de lezer die bewijzen kan vinden. Bijvoorbeeld, zie pagina 8, bijlage 3) Noteer per competentie wat je geleerd hebt aan (nieuwe) *kennis, vaardigheden* of (*les*)*houding*? Wat wil ik hiervan naar de volgende stage meenemen? Waarop moet ik volgend jaar focussen?
- Zorg ervoor dat de competenties uit hoofdstuk 1 t/m 7 goed ingevuld worden.
- De thema's die we gedurende de stageperiode aan de orde stellen, krijgen ook een plaats in je portfolio. Breng datgene wat je daarvan geleerd hebt ook onder bij je leeropbrengsten en bewijsstukken bij de verschillende competenties.
- Daarna nodig je jouw WPB uit om op basis van zijn / haar ervaringen een kort stukje te schrijven over jou, je sterke- en minder sterke kanten en je ambities (max. 1 A4).
- Onder de titel: 'En nu verder': geef je in verhaalvorm of puntsgewijs welke leervragen, aandachtspunten en voornemens je meeneemt naar hoofdfase 1 stage (max. 1 A4).
- Je sluit je portfolio af met een nawoord.

8. Literatuur en leermiddelen

Verplichte literatuur:

- Geerts, W., & Van Kralingen, R. (2016). *Handboek voor leraren*. Bussum: Coutinho .
- Meijers, F., en Kuijpers, M. (2007). De creatie van een krachtige loopbaangerichte leeromgeving: monoloog, dialoog of dialoog? *Handboek Effectief Opleiden*, pag. 44-129
- Wal, J., van der, en Wilde, J., de (2015). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding*. Bussum: Coutinho.

Aanbevolen literatuur

Tijdens bijeenkomsten wordt nadere literatuur genoemd die bruikbaar kan zijn voor het programma.

Aanbevolen sites:

<http://www.lob-vo.nl/>

<http://www.leerloopbanen.nl/publicaties>

<http://gedragsproblemenindeklas.nl/>

9. Bijlagen

Bijlage 1: Rubrics

Rubric APV 12 AOS

Voorwaardelijke criteria:

Het document ...	Ja / Nee
... bevat een voorblad met naam, studentnummer, opleiding, module en beoordelend docent.	
... is uiterlijk op datum ingeleverd via Ephorus.	
... is geschreven in correct Nederlands: de leerwerktaak is inhoudelijk goed verzorgd en leesbaar, in foutloos Nederlands geschreven en duidelijk en overzichtelijk vormgegeven.	
...bevat APA-verwijzingen en -literatuurlijst.	
	<p>Indien er bij bovenstaande criteria, en/of bij onderstaande aspecten ten minste één keer met nee / onvoldoende is geantwoord, kan de leerwerktaak niet met een voldoende worden beoordeeld.</p> <p>Indien volledig aan deze voorwaarden is voldaan wordt <u>één punt</u> toegekend.</p>

Beoordeling

Het product wordt beoordeeld op volledigheid (zitten alle onderdelen er in), concretisering (worden acties en resultaat in concreet waarneembaar gedrag beschreven)en onderbouwing (vanuit theorie-leerlingen-deskundigen uit de school)

Naam student: _____ **Studentnummer:** _____ **Datum:** _____

Thema _____ **Cijfer:** _____

Onderdeel	Onvoldoende (0)	Voldoende (1)	Goed (2)	Uitmundend (3)
Verkenning van je klas Deelproduct: observatieformulier waarin 5 leerlingen in een klas geobserveerd worden en er van elk van die 5 relevante informatie wordt verstrekt.	Van elke leerling is een korte beschrijving gegeven zonder helemaal 'interpretatiefrij' te zijn. Meestal wordt er geen concreet gedrag beschreven.	Van elke leerling is een korte beschrijving gegeven zonder helemaal 'interpretatiefrij' te zijn. Meestal wordt er concreet gedrag beschreven.	Van elke leerling is een korte, feitelijke beschrijving gegeven zonder interpretaties. Meestal wordt er concreet gedrag beschreven.	Van elke leerling is een korte, feitelijke, volledige beschrijving gegeven zonder interpretaties. Er wordt altijd concreet gedrag beschreven.
Motivatie themakeuze Deelproduct: schriftelijke onderbouwing (maximaal 1 A4)	Het thema wordt onvoldoende beschreven en/of de argumentatie is onvoldoende.	Het thema wordt voldoende beschreven en de keuze wordt met steekhoudende argumenten beargumenteerd.	Het thema wordt helder beschreven en de keuze wordt goed met steekhoudende argumenten beargumenteerd.	Het thema wordt helder beschreven en de keuze wordt uitmundend met steekhoudende argumenten beargumenteerd.
Vorbereiding plan van aanpak De student geeft zijn theoretische verkenning, gesprek met leerlingen over thema, onderwijsbehoefte en	De voorbereiding bevat niet alle onderdelen en de theoretische onderbouwing vanuit meerdere bronnen ontbreekt.	De voorbereiding bevat vrijwel alle onderdelen en is voorzien van een redelijke theoretische onderbouwing. De verschillende onderdelen zijn niet aan elkaar gekoppeld.	De voorbereiding bevat alle onderdelen en is voorzien van een goede theoretische onderbouwing met meerdere bronnen. Niet alle onderdelen zijn op een	De voorbereiding bevat alle onderdelen, is voorzien van een uitmundende theoretische onderbouwing met meer dan twee bronnen, vanuit meerdere perspectieven. De verschillende onderdelen

loopbaan en gesprek met deskundige weer.			logische wijze aan elkaar gekoppeld.	zijn op een logische wijze aan elkaar gekoppeld.
Verkenning van de zorgstructuur school	De zorgstructuur van de school is niet in eigen woorden omschreven.	De zorgstructuur van de school is omschreven in eigen woorden, maar niet gekoppeld aan het thema.	De zorgstructuur van de school is goed omschreven in eigen woorden en deels gekoppeld aan het thema.	De zorgstructuur van de school is goed beschreven in eigen woorden en op logische wijze gekoppeld aan het thema.
Formulering plan van aanpak Product: les- of activiteitenopzet inclusief feedback	De les- of activiteitenopzet bevat geen centrale hulpvraag en logisch daaraan gekoppelde doelen. Er is geen feedback gevraagd op het plan van aanpak aan een professional (wpb, so, deskundige).	De les- of activiteitenopzet bevat een centrale hulpvraag en logisch daaraan gekoppelde doelen. De gekregen feedback op het plan van aanpak van een professional (wpb, so, deskundige) is weergegeven.	De les- of activiteitenopzet bevat een centrale hulpvraag en logisch daaraan gekoppelde doelen, waarbij ook de controle van de leerdoelen beschreven en uit te voeren is. De gekregen feedback op het plan van aanpak van een professional (wpb, so, deskundige) is weergegeven en zichtbaar verwerkt.	De les- of activiteitenopzet bevat een centrale hulpvraag en logisch daaraan gekoppelde smart geformuleerde doelen, waarbij ook de controle van de leerdoelen goed beschreven en uit te voeren is. De gekregen feedback op het plan van aanpak van een professional (wpb, so, deskundige) is weergegeven en zichtbaar verwerkt.

Cijfer berekening:		9-8	punten: 6
16	punten: 10	7-6	punten: 5,5
15-14	punten: 9	5	punten: 4
13-12	punten: 8	4	punten: 3
11-10	punten: 7	2-3	punten: 2
		0 -1	punt: 1

Naam, functie en handtekening beoordelaar.....

Rubric APV 13**Voorwaardelijke criteria:**

Het document ...	Ja / Nee
... bevat een voorblad met naam, studentnummer, opleiding, module en beoordelend docent.	
... is uiterlijk op datum ingeleverd via Ephorus.	
... is geschreven in correct Nederlands: de leerwerktaak is inhoudelijk goed verzorgd en leesbaar, in foutloos Nederlands geschreven en duidelijk en overzichtelijk vormgegeven.	
...bevat APA-verwijzingen en -literatuurlijst.	
	<p>Indien er bij bovenstaande criteria, en/of bij onderstaande aspecten ten minste één keer met nee / onvoldoende is geantwoord, kan de leerwerktaak niet met een voldoende worden beoordeeld.</p> <p>Indien volledig aan deze voorwaarden is voldaan wordt <u>één punt</u> toegekend.</p>

Beoordeling

Het product wordt beoordeeld op volledigheid (zitten alle onderdelen er in), concretisering (worden acties en resultaat in concreet waarneembaar gedrag beschreven)en onderbouwing (vanuit theorie-leerlingen-deskundigen uit de school)

Naam student: _____ **Studentnummer:** _____ **Datum:** _____

Thema _____ **Cijfer:** _____

Onderdeel	Onvoldoende (0)	Voldoende (1)	Goed (2)	Uitmuntend (3)
Vorbereiding uitvoering plan van aanpak Deelproduct: (Les)voorbereidingsformulieren	Niet alle (les)voorbereidingsformulieren zijn volledig uitgewerkt, en/of een redelijke onderbouwing van de les of activiteit ontbreekt, en/of de controle van de lesdoelen ontbreekt.	Elk (les)voorbereidingsformulier is volledig uitgewerkt en bevat een onderbouwde, SMART geformuleerde uitwerking van de les of activiteit. De controle van de lesdoelen is onvolledig.	Elk (les)voorbereidingsformulier is volledig uitgewerkt en bevat een goed onderbouwde, SMART geformuleerde uitwerking van de les of activiteit. De controle van de lesdoelen is logischerwijs uit te voeren.	Elk (les)voorbereidingsformulier is volledig uitgewerkt en bevat een creatieve en goed onderbouwde, SMART geformuleerde uitwerking van de les of activiteit. De controle van de lesdoelen is logischerwijs uit te voeren en gevarieerd.
Reflectie plan van aanpak Deelproduct: Een product waarin de student zijn reflectie vormgeeft.	Legt geen verbanden tussen de theorie, (stage-) ervaringen, uitgevoerde opdrachten en/of ervaringen opgedaan tijdens de bijeenkomsten.	Legt één verband tussen de theorie, (stage-) ervaringen, uitgevoerde opdrachten en/of ervaringen opgedaan tijdens de bijeenkomsten	Legt minstens twee verbanden tussen de theorie, (stage-) ervaringen, uitgevoerde opdrachten en/of ervaringen opgedaan tijdens de bijeenkomsten	Legt minstens drie verbanden tussen de theorie, (stage-) ervaringen, uitgevoerde opdrachten en/of ervaringen opgedaan tijdens de bijeenkomsten
Reflectie plan van aanpak Deelproduct:	Reflecteert onvoldoende op de gemaakte keuzes, het eigen handelen en gaat niet in op de vraag in hoeverre de les	Reflecteert kritisch op zowel de gemaakte keuzes, het eigen handelen en gaat	Reflecteert kritisch op zowel de gemaakte keuzes, het eigen handelen en gaat nader in	Reflecteert kritisch op zowel de gemaakte keuzes, het eigen handelen en gaat nader in

Een product waarin de student zijn reflectie vormgeeft.	of activiteit bijdraagt aan zijn ontwikkeling tot professional die oog heeft voor elke leerling.	minimaal in op de vraag in hoeverre de les of activiteit bijdraagt aan zijn ontwikkeling tot professional die oog heeft voor elke leerling.	op de vraag in hoeverre de les of activiteit bijdraagt aan zijn ontwikkeling tot professional die oog heeft voor elke leerling. Omschrijft daarnaast wat nodig is voor verbetering.	op de vraag in hoeverre de les of activiteit bijdraagt aan zijn ontwikkeling tot professional die oog heeft voor elke leerling. Omschrijft daarnaast wat nodig is voor verbetering en koppelt dit aan bronnen.
Reflectie plan van aanpak Deelproduct: Een product waarin de student zijn reflectie vormgeeft.	Bespreekt zijn reflectie niet met de begeleider en/of opleider.		Bespreekt zijn reflectie met de begeleider en/of opleider en voegt de gekregen feedback toe aan zijn reflectie.	Bespreekt zijn reflectie met de begeleider en/of opleider en verwerkt de gekregen feedback van de begeleider en/of opleider zichtbaar in zijn reflectie.
Evaluatie uitvoering plan van aanpak Deelproduct: Evaluatie opbrengst plan van aanpak	De WPB geeft in een evaluatierapport aan dat geen van de doelen van les(sen) of activiteit(en) zijn bereikt.	De WPB geeft in een evaluatierapport aan dat 1 of 2 doelen van de les(sen) of activiteit(en) zijn bereikt.	De WPB geeft in een evaluatierapport aan dat op 1 na alle doelen van de les(sen) of activiteit(en) zijn bereikt.	De WPB geeft in een evaluatierapport aan dat alle doelen van de les(sen) of activiteit(en) zijn bereikt.
Cijfer berekening:		9-8	punten: 6	
16	punten: 10	7-6	punten: 5,5	
15-14	punten: 9	5	punten: 4	
13-12	punten: 8	4	punten: 3	
11-10	punten: 7	2-3	punten: 2	
		0 -1	punt: 1	

Naam, functie en handtekening beoordelaar.....

Bijlage 2

Peer feedback opdracht 5, 6 en 7.

Naam
Datum
Onderwerp
Beoordeeld door
Eindcijfer

Onderdeel	Feedback medestudenten	Cijfer
In de presentatie van het observatieverslag krijg je een beeld van hoe het thema speelt in de groep en hoe verschillende docenten met dit thema omgaan. Er is een duidelijk onderscheid tussen observatie en interpretatie in het verslag.		
Er zijn 5 lesvoorbereidingen, waarin expliciet is aangegeven hoe de student rekening houdt met zijn thema in de lessen.		
In het geheel zijn inzichten vanuit de literatuur meegenomen.		
Reflectie op de uitvoering van de lessen, inclusief feedback van wpb en leerling(en).		
Presentatie van lesfragmenten: <ul style="list-style-type: none"> - Waar student trots op is - Minder trots - Verrast 		
Noem per persoon een toelichtingsvraag noteer de feedback vanuit de groep.		

Bijlage 3 Lakmoestest om je onderzoeksvraag te verfijnen

0. Start: mijn huidige vraag:...

1. Is je vraag iets waarover je echt gepassioneerd bent?

2. Is er voldoende literatuur over je thema te vinden?

3. Is je vraag gefocust op leren?

4. Is je vraag een echte vraag?

5. Is je vraag gefocust op je eigen praktijk?

6. Is je vraag een open vraag?

7. Is je vraag specifiek genoeg?

8. Is je vraag gelinkt aan je schoolcontext?

Besluit Noteer je verfijnde vraag hier:

Bijlage 4 Doelen programma jaar 3

De student ...

- kan de gehanteerde differentiatie in een klas herkennen en benoemen hoe een docent verschil maakt tussen leerlingen.
- kan een gesprek voorbereiden voor de praktijksituatie met bij het gesprek passende gesprekstechnieken van een diagnostisch gesprek /oplossingsgericht gesprek / loopbaandialoog.
- kan beroepsbeelden passend bij zijn vakgebied benoemen voor de leerling.
- kan de zorgstructuur van de school in eigen woorden beschrijven. De student is op de hoogte van de digitale onderwijsomgeving ten behoeve van de individuele leerling.
- kan in kaart brengen en uitleggen op welke wijze Passend Onderwijs zichtbaar is binnen zijn leerwerkplek.
- kan voorbeelden geven van de wijze waarop men op de leerwerkplek omgaat met leerlingen met leerproblemen en zijn handelen onderbouwen.
- kan een leerbiografie schrijven over zijn eigen leergeschiedenis.
- kan middels verschillende observatiemethoden (o.a. time sampling / event sampling) een observatie uitvoeren.
- kan zelfstandig relevante bronnen vinden en selecteren op relevantie, diepgang en gewicht.
- kan een taakomschrijving geven van verschillende personen (waaronder in ieder geval, de mentor, de decaan en de zorgcoördinator) binnen de eerste en tweede lijn van het zorgmodel op zijn leerwerkplek en aangeven op welke wijze zij met elkaar samenwerken.
- laat zien hoe hij feedback van medestudenten en andere betrokkenen verwerkt.
- kan praktijkvoorbeelden geven van het beleid en de visie van de leerwerkplek op hoe burgerschap is vormgegeven.
- kan de culturele /levensbeschouwelijke achtergrond van de leerling herkennen en benoemen.
- kan in samenwerking met de WPB of een andere collega binnen de school een gedifferentieerde aanpak voor het werken in de klas formuleren.
- kan een diagnostisch gesprek/oplossingsgericht gesprek/loopbaandialoog voeren met passende gesprekstechnieken.
- kan verantwoorden waarom leerlingbegeleiding belangrijk is in de diverse rollen van zijn toekomstige beroepspraktijk (bijvoorbeeld als mentor, begeleider van keuzeprocessen en vakleerkracht).
- brengt het keuzegedrag en de keuzestijlen van minimaal 2 leerlingen in relatie tot de schoolkeuze/beroepskeuze in kaart.
- kan op zijn stageschool de onderwijsbehoefte van een leerling in kaart brengen en een passende aanpak formuleren in samenwerking met de WPB of een andere collega binnen de school.
- kan voorbeelden geven van de wijze waarop hij in de praktijk omgaat met leerlingen met leerproblemen en zijn handelen onderbouwen.
- kan benoemen hoe hij kan differentiëren tijdens de les op basis van bijvoorbeeld niveau, werkvormen, behoeftes, interesses, leerstijlen, mate van begeleiding of meervoudige intelligenties.
- kan persoonlijke leervragen omzetten naar passende onderzoeksvragen.
- kan zijn reflectie zelfstandig vormgeven vanuit een passend model, kader of perspectief.

- kan benoemen welke betekenis de literatuur heeft voor zijn handelen in de praktijk en verbeterpunten voor zijn eigen handelen noemen.
- kan verschillende bronnen (literatuur en praktijk) met elkaar vergelijken en vanuit daar een korte beschouwing schrijven.
- kan een verslag op navolgbare wijze schrijven.
- kan keuzes die hij maakt ten aanzien van zijn handelen in de praktijk verantwoorden middels valide argumenten.
- kan in overleg met collega's binnen zijn stageschool komen tot een voor hem nieuwe aanpak op het gebied van differentiatie, loopbaanbegeleiding of leerlingbegeleiding.
- laat zien hoe hij feedback van medestudenten/betrokkenen binnen de stageschool op zijn aanpak verwerkt.
- kan de pedagogische opdracht, verwoord in de visie van de stageschool, aan zijn eigen handelen verbinden.
- kan zichtbaar maken hoe hij zelf vorm geeft aan burgerschapsvorming.
- kan verwoorden hoe hij tijdens de les differentieert op basis van bijvoorbeeld niveau, werkvormen, behoeftes, interesses, leerstijlen, mate van begeleiding of meervoudige intelligenties en kan hierop reflecteren.
- kan zijn visie op loopbaanleren en leerlingbegeleiding onderbouwen.
- kan beargumenteren op welke wijze hij omgaat met diversiteit en culturele verschillen tussen leerlingen.